

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาแบบไม่มีโครงสร้าง
เรื่อง
การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่
อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ข้อตกลงเบื้องต้น

แบบสัมภาษณ์ต่อไปนี้ใช้เป็นแนวทางหรือกรอบในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมก่อตั้งเครือข่ายป่าโคกใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านรอบป่าโคกใหญ่ โดยผู้ศึกษาจะได้สนทนากับกลุ่มประชากรดังกล่าวในโอกาสต่าง ๆ ที่เชื้ออำนาจ หรือโอกาสที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและอภิปรายผลตามประเด็นที่กำหนดไว้ในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ - นามสกุล อายุ ตำแหน่ง หมู่บ้าน
- 1.2 งานที่รับผิดชอบในป่าโคกใหญ่

หมวดที่ 2 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านและสภาพโดยทั่วไปของป่าโคกใหญ่

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 2.2 ประวัติความเป็นมาของป่าโคกใหญ่
- 2.3 การใช้ประโยชน์จากป่าโคกใหญ่
- 2.4 กิจกรรมที่ชาวบ้านทำร่วมกับป่าโคกใหญ่

หมวดที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

- 3.1 ปัญหาการทำลายป่าโคกใหญ่
- 3.2 ปัญหาการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่
- 3.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

หมวดที่ 4 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

- 4.1 การบวชป่าและการปลูกป่า
- 4.2 การสืบชะตาป่า
- 4.3 การทอดผ้าป่าต้นไม้
- 4.4 ป่าดอนปู่ตา
- 4.5 ป่าวัดป่า
- 4.6 ป่าช้า

หมวดที่ 5 กระบวนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

- 5.1 ประชุมตกลงหาวิธีการ
- 5.2 รูปแบบขั้นตอนการดำเนินงาน
- 5.3 วางแผนการดำเนินงาน
- 5.4 การจัดกิจกรรม
- 5.5 สรุปผลและสรุปบทเรียน
- 5.6 ขยายผลการดำเนินงาน
- 5.7 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งขององค์กร

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาแบบมีโครงสร้าง
เรื่อง
ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

แบบสัมภาษณ์ต่อไปนี้เป็นแนวทางหรือกรอบในการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งเครือข่ายป่าชุมชนโคกใหญ่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และชาวบ้านรอบป่าโคกใหญ่ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านรอบป่าโคกใหญ่
- ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่
- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

Rajabhat Mahasarakham University

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
ตำแหน่ง.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
เก็บข้อมูลเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านรอบป่าโคกใหญ่
- 2.1 ด้านการปกครองและการตั้งถิ่นฐาน
    - 2.1.1 หมู่บ้านของท่านเคยแยกออกมาจากหมู่บ้านอื่นหรือไม่.....
แยกออกมาจากหมู่บ้าน.....เมื่อ พ.ศ.....
    - 2.1.2 มีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว.....คน ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้าน
ชื่อ.....อายุ.....ปี
    - 2.1.3 มีครัวเรือนทั้งหมด.....ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด.....คน
เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน
    - 2.1.4 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน.....
.....

2.2 ด้านการประกอบอาชีพ

2.2.1 ชาวบ้านในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ.....
อาชีพรองคือ.....อาชีพเสริมคือ.....

2.2.2 มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อความร่วมมือในการประกอบอาชีพหรือไม่
ถ้ามีได้แก่.....

.....
2.2.3 กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นได้รับการสนับสนุนจาก.....

.....
2.2.4 มีการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นอย่างไร.....
.....
.....

2.3 ด้านการสาธารณสุข

2.3.1 ในหมู่บ้านของท่านมีน้ำประปาใช้หรือไม่ ถ้ามีมีตั้งแต่ พ.ศ.....
ถ้าไม่มีน้ำประปาใช้ชาวบ้านใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคจาก.....

.....
.....

มีหนองน้ำสาธารณะประจำหมู่บ้านหรือไม่ ถ้ามี คือหนอง.....

2.3.2 ในหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้หรือไม่ ถ้ามีตั้งแต่ พ.ศ.....

2.3.3 ในหมู่บ้านมีสถานีอนามัยหรือไม่ ถ้าไม่มีชาวบ้านไปใช้บริการด้านสุขภาพ.....
.....อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ.....กิโลเมตร

2.3.4 ในหมู่บ้านมีหมอยาสมุนไพรหรือไม่ ถ้ามี
ชื่อ.....นำยาสมุนไพรมาจาก.....คิดค่าบริการ
อย่างไร.....

.....
.....

2.4 ด้านการคมนาคม

2.4.1 หมู่บ้านอยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ.....กิโลเมตร
เดินทางโดย.....
.....คิดค่าบริการ.....บาท / คน

2.4.2 มีถนนลาดยางหรือคอนกรีตในหมู่บ้านหรือไม่ ถ้ามีตั้งแต่ พ.ศ.....

2.5 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.5.1 ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษาหรือไม่ ถ้าไม่มีนักเรียนเดินทางไป
เรียนที่.....อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ.....
กิโลเมตร เดินทางโดย.....

2.5.2 ในหมู่บ้านมีวัดหรือไม่ ถ้าไม่มีชาวบ้านไปประกอบพิธีกรรมทาง
ศาสนาที่.....อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ.....กิโลเมตร

2.5.3 ในหมู่บ้านมีเมรุเผาศพหรือไม่ ถ้าไม่มีชาวบ้านไปประกอบพิธีกรรม
ที่ไหนเกี่ยวข้องกับป่าโคกใหญ่หรือไม่ อย่างไร

Rajabhat Mahasarakham University

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

3.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่

3.1.1 จากอดีตเคยเกิดเหตุการณ์อะไรบ้างที่ถือว่าเป็นปัญหาของป่าโคกใหญ่

3.1.2 มีวิธีการแก้ปัญหาหรือเหตุการณ์นั้นอย่างไร

3.1.5 มีใครบ้างได้รับผลกระทบดังกล่าว.....

.....

.....

.....

.....

3.1.6 ผู้นำในแต่ละหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาป่าโคกใหญ่หรือไม่อย่างไร.....

.....

.....

.....

.....

3.1.7 ชาวบ้านที่อยู่รอบป่าให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....

Rajabhat Mahasarakham University
ผลเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

3.1.8 ป่าโคกใหญ่ควรได้รับการสนับสนุนในเรื่องการจัดการป่าอย่างไร.....

.....

.....

.....

3.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่.....

.....

.....

.....

.....

3.2.1 สำนักในการอนุรักษ์ป่าเกิดขึ้นได้อย่างไร.....

.....
.....
.....

มีแนวความคิดมาจากไหน.....

เริ่มตั้งแต่เมื่อไร.....

.....
.....
.....

2.1.2 วิธีการใดบ้างที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน.....

.....
.....
.....

ได้แนวความคิดมาจากวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....

Rajabhat Mahasarakham University

.....
.....

เริ่มนำมาใช้ตั้งแต่.....

2.3.3 แต่ละภูมิปัญญาวิธีการ ขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมที่เป็น
ประโยชน์ต่อป่าโคกใหญ่อย่างไร.....

.....
.....
.....
.....
.....

2.3.4 ได้รับการสนับสนุนจากใครบ้าง.....

.....
.....
.....
.....

อย่างไร.....
.....
.....

2.3.5 มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ป่าให้แก่คนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง.....
.....
.....

ได้ผลเป็นอย่างไร.....
.....
.....

2.3.6 มีแผนการที่จะรักษาภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ป่าอย่างไรบ้าง.....
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.....
Rajabhat Mahasarakham University

3.3 กระบวนการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่.....
.....
.....

3.3.1 การนำภูมิปัญญาชาวบ้านต่าง ๆ มาใช้ในการอนุรักษ์ป่าโคกใหญ่เกิดขึ้นได้อย่างไร.....
.....
.....

3.3.2 มีขั้นตอนและวิธีการอย่างไรก่อนที่จะนำภูมิปัญญามาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าโคกใหญ่.....
.....
.....

3.3.3 มีใครบ้างเป็นผู้ดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ .....

.....

.....

3.3.4 ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามขั้นตอนอย่างไรบ้าง.....

.....

.....

.....

ผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

ภาคผนวก ข

บทกลอน คำขวัญ เพื่อการอนุรักษ์ป่าโคกใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถาม และสำรวจ จากป่าโคกใหญ่ที่ชาวบ้านช่วยกันนำไปตัดไว้ตามต้นไม้ในบริเวณป่าโคกใหญ่และตามทางเดินในป่า ซึ่งชาวบ้านทำเป็นแนวกันไฟรอบป่า เพื่อให้ชาวบ้านและผู้ที่ผ่านมาได้อ่าน อย่างน้อยชาวบ้านก็เชื่อว่าเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าของชาวบ้านรอบป่าที่เข้าไปหาผลประโยชน์จากป่า ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นประเภทของบทกลอน และคำขวัญดังนี้

บทกลอน คำขวัญ

1. ประโยชน์ของป่าไม้

- เสือมีเพราะป่าปก ป่ารกเพราะเสื่อยัง
- ดินดีเพราะหญ้าบัง หญ้ายังเพราะดินดี
- คนอาศัยบ้าน สัตว์อาศัยป่า
- คนรักบ้าน สัตว์รักป่า
- มีคน มีต้นไม้ มีสัตว์ป่า
- มีป่า นกหนูได้แอบแฝง ผึ้งแมลงได้โฉบบิน
- ป่าโคกใหญ่เขียวขจี ทุกชีวิมีความสุข
- มีผืนป่าให้สัตว์ทุกชนิดอย่าคิดทำลาย
- ป่าและสายน้ำเป็นลำธารแห่งชีวิต
- สัตว์อยู่ในป่าอย่าคิดทำลาย
- ป่าคือมณีมีค่ารักษาน้ำ
- ป่าโคกใหญ่มีคุณค่าอนันต์
- คนพึ่งป่า ป่าพึ่งคน

บทกลอน คำขวัญ

2. โทษของการทำลายป่า

- ไฟป่าให้ความแห้งแล้ง ถ้าคนพาลคิดเผาป่า
- ธรรมชาติจะสูญสิ้นถ้ามีไฟป่า
- แผ่นดินสิ้นป่าประชาสิ้นใจ
- ธรรมชาติจะสูญสิ้น ถ้าแผ่นดินไม่มีป่า
- ขาดน้ำไม่มีป่า ขาดป่าไม่มีกิน คนอดตาย
- ดินขาดป่า ฟ้าขาดฝน คนขาดใจ
- มีป่าน้ำสลด ป่าหมดหน้าแห้ง
- การทำลายป่าเท่ากับการฆ่าตัวเอง
- แผ่นดินสิ้นป่า ชาวประชาสิ้นใจ
- ผืนดินสิ้นป่าผืนนาสิ้นข้าว
- ต้นแล้วต้นเล่าที่ถูกเผาเพราะไฟป่า

3. การดูแลรักษา

- รักในหลวงห่วงลูกหลานอย่าคิดเผาผลาญ ป่าไม้
- ป่าของพวกเราอย่าให้เขามาตัด
- รักน้อย ๆ แต่ขอให้รักป่าโคกใหญ่ นาน ๆ
- ต้นไม่มีชีวิต หนูจะไม่คิดทำลาย
- ป่าไม้มีกฎเกณฑ์ตามสมดุลงของธรรมชาติ
- ถ้าธารจะมีน้ำไหลถ้าร่วมใจไม่ทำลายป่า
- รักษาป่าโคกใหญ่ให้ความร่มรื่น
- ป่าโคกใหญ่ผืนสุดท้ายโปรดช่วยกันรักษาไว้ให้ลูกหลาน
- ปรับปรุง บำรุง อนุรักษ์ คือหัวใจหลักของคนรักป่า

4. ชักชวนปลูกป่า

- ปลูกต้นไม้กันคนละนิดเพื่อชีวิตจะสดใส
- ปลูกป่ากระจายโคก
- รักลูกให้ปลูกจิต รักชีวิตให้ปลูกต้นไม้
- หยุดตัดป่า ปลูกเสริม เต็มน้ำใจ
- ปาลดหรือเพิ่ม เริ่มที่เรา

บทกลอน คำขวัญ

5. วังวอน ขอร้อง ไม่ให้ทำลายป่า

- ป่าโคกใหญ่ให้ประโยชน์จึงได้โปรดอย่าทำลาย
- คุณอย่าตักเขี้ยวป่า
- ป่าคือสมบัติของทุกคน
- หยุดเถิดพี่น้อง จงไตร่ตรองก่อนเผาป่า
- โปรดคืนผืนป่าให้สรรพสิ่ง
- โปรดช่วยกันดับไฟป่า
- คิดชกนิดก่อนคิดตัดป่า
- มือไม่ปลูกอย่าเอาเท้ามาเหยียบ

6. คำถาม

คุณใช้ประโยชน์จากป่า คุณให้อะไรจากป่าบ้าง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7. ประชด เหน็บแนม

- คนรักดีห้ามจ้วง คนรักชั่วมักทำลายป่า
- ถ้าคุณทำลายป่าวันข้างหน้าคุณจะอดตาย
แผ่นดินบริเวณป่าจะกลายเป็นทะเลทราย
ถ้าคุณไม่เลิกคิดทำลายป่า

นอกจากบทกลอน คำขวัญ ยังมีกลอนหมอลำที่เล่าถึงกลอนลำการอนุรักษ์ป่าโคกใหญ่ ประโยชน์และคุณค่าของป่าโคกใหญ่ในแง่ต่าง ๆ ที่จะบอกถึงประสบการณ์ของตำนานการต่อต้านการทำลายป่า การอนุรักษ์และการพัฒนาป่าโคกใหญ่ให้แก่ชาวบ้านรอบป่าและบุคคลโดยทั่วไปได้รับทราบ และสร้างจิตสำนึกให้กับลูกหลานในการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่ให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อประโยชน์แก่ลูกหลานเองในอนาคตที่จะเป็นผู้ที่ใส่ประโยชน์โดยตรงในอนาคต และทำหน้าที่สืบทอดเจตนารมณ์ของผู้ใหญ่ในการอนุรักษ์และพัฒนาป่าต่อไป

กลอนลำนี้ประพันธ์ขึ้นโดยนายบุญยัง แคนหนอง ซึ่งเป็นคณะกรรมการป่าโคกใหญ่ เป็นชาวบ้านแคน ตำบลแคน อำเภอกาฬมณี จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ พ.ศ. 2534 กลอนลำที่ประพันธ์ขึ้นนี้เป็นภาษาอีสาน ผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

กลอนลำอนุรักษ์ป่าโคกใหญ่

ป่าโคกใหญ่ เขาพวมเริ่ม ทำเป็นป่าอนุรักษ์ หรือว่า ป่าชุมชน ดังชาติแน
นี้มันเป็นวิธีกั ให้ไม้คั่นดั่งเกา

บ่แม่นแย่ง บ่แม่นเอา ของพ่อแม่พี่น้อง มีสิทธิ์แล้วแต่โดน

เพียงแต่เขาเริ่มต้น คนเลยเกิดสับสน

บ่อนได้ เป็นของคน กะให้สิทธิ์เต็มที

เพียงแต่ มีคนช่วยระดมกันรักษา

ผู้มีที่ กะสิดคอยช้อยคอยบ้อง คอยระวัง คนลักไม้ หลายคนได้ช้อยกัน

ผู้ที่เคยอยู่ฮั้นกะให้อยู่คือเก่า แต่เขาตัดตาง

ปล่อยให้ มันสมบูรณ จั่งค้อยเอามาใช้

จักสืบปี เฮาสีได้มีไม้งามเต็มที

ลูกหลานสิได้มี ที่อาศัยได้เฟิงได้ คราวหน้าต่อไป

โคกสิมีป่าไม้ สัตว์ได้อยู่อาศัย คนสิมีแนวกินต่อไปภายหน้า

โคกดงหนา กะยอมมีเห็ดหวางขึ้นเกิดมาเต็มป่า

ฝูงหมูนกแขกเต้า สัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ ยังสิได้เฟิงพา

นานั้นเป็นแหล่งข้าว เงินบ่มี บ่ต้องหวัง เข้าไปป่า บ่ต้องย่าน

หากินได้ อย่างสบาย นอคุณยายเอย...

กลอนลำการแก้ปัญหาลูกโคกใหญ่

ในวิธีการ แก้ปัญหารักษาป่า

องค์ราชินี เพื่อนำพาให้ เขามีป่าไม้ เขาได้เฟิงพา

อีกสิบปีข้างหน้า ป่าต้องสาบสูญหาย

ถ้าบ่เขาทำลาย ปรึกษามันไว้

ถ้าปล่อยไป ยังโค่น ยังทำลายธรรมชาติ

คนเขา บ่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ เพราะเขาได้เฟิงพา

อนาคตข้างหน้า ยังมีลูกหลานเหลน

เขาเป็นคนรุ่นหลัง หลังน้ำตานองแก้ม

นมมถอยหลัง คืบพัน สมบูรณ์ดีมีทุกอย่าง

คนกะมีอาหาร มีแนวกินทำพร้อมให้ คนได้เฟิงพา

เห็ด นก หนู ปล่อยให้เฒ่า จนว่าคนเฒ่ามีหลาย

ว่าเขาหยุดทำลาย ปรึกษามันไว้

ไม้สีคืบเขียวตัว คืบมาเป็นป่า

เห็ดสีมีที่หา อาหารเพียบพร้อม

คือเค้าเก่ามา เกิดเป็นคน ก็ต้องเฒ่า เจ็บ แก่ ธรรมดา

ผู้เกิดมาลุนหลังสีได้มีกินบ้าง

เขาช้อยกัน หาทางรักษา คืบเอาไว้

ยังสีมีประโยชน์ ลูกหลาน สิบโทษว่า พวกเขาถ่ม สนิมเปลี่ยนก่อนตาย

ลูกหลานสิบได้ สาบแข่งภายหลัง

ฝั่งใต้จิตสำนึก ลูกหลานเขาไว้

แต่สมัยคราวพัน เป็นตำนานสืบต่อ

เขาเกิดมาเป็นแม่ เขาเกิดมาเป็นพ่อ

พาลูกหลานเฮ็ดไว้ เขาสีได้กล่าวขาน

ตั้งหลายสิบหมู่บ้าน อาศัยปามานาน

เป็นอาหาร เป็นพื้นหลัว เลี้ยงคน มาหลายชั่ว

เปรียบได้ เขาเดี๋ยวนี้ ดงดอนคือพ่อแม่

เลี้ยงเฮามาแต่น้อย จนเขาได้ใหญ่มา

ไผ่ไม่เคยเห็นคุณค่า มีแต่ทำลาย
 ยังบ่สายเกินควร ให้รักษาเอาไว้
 ให้มีตง มีไม้ อาศัยกินคือเก่า
 ซอยรักษาป่าไม้ ยังสิได้พึ่งพา ไฉย .....ละนา

ในช่วงปี พ.ศ. 2537 – 2538 ได้มีมหาวิทยาลัยชาวบ้าน โดยการนำของนายสุชาติ ศรีสังข์ สมาชิกสภาจังหวัดในขณะนั้น ได้นำ NGO คือ โครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยมี นายคมจิต แสงไสย หัวหน้าโครงการ ได้นำหมอลำกลอนซึ่งมาแสดงในหมู่บ้านรอบ ๆ ป่าชุมชนโคกใหญ่ – โคกนกแซว จำนวน 18 ชุด (18 ครั้ง) ตระเวนแสดงในเวลาากลางคืน รอบ ๆ ฝืนป่า ผู้เป็นหมอลำที่ทำการแสดง คือ หมอลำเชียงแหลม สืบสุนทร (แกมหมุ่มมั่ง) กับหมอลำประกายเพชร พรสวรรค์ ในการแสดงแต่ละครั้งได้มีการแนะนำ คณะกรรมการรักษาป่าชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน ได้มีการร่วมลงประชามติแสดงเจตนารมณ์ของชาวบ้านที่จะร่วมมืออนุรักษ์ป่า โดยหมอลำทั้งสองคนจะสอดแทรกเนื้อหาเรื่องป่าเข้าไปด้วย มีสโลแกนว่า ที่ใช้ในชวงนั้น คือ “ป่าอยู่ชีวิตยัง ป่าพังชีวิตอด ฝนมาเพราะป่ามี ฝนหนีเพราะป่าหาย 5 ตำบลมาร่วมใจ เพื่อป่าโคกใหญ่ – โคกนกแซว ”

กลอนลำที่เชียงแหลมใช้ลำ เป็นกลอนที่แต่งเองในช่วงนั้น เป็นกลอนลำซึ่งชมป่าโคกใหญ่ ยกตัวอย่างดังนี้

เอาเด้อ ผู้นี้ละพ่อ
 หมอลำแหลม สิพาชมไม้ๆชมดงชมป่า....ๆ
 ชมพะนาปากกว้างซอนช่วงป่าหนา
 ป่าโคกใหญ่ โคกนกแซวนี้ละป่าก่อนมีตมุงหนา
 มีนา ๆ ฝูงสัตว์พ่องเสื่อเทิงข้าง
 มีเทิงกวางเทิงมั่ง มีลิงมีค่าง...ๆ เด้น้อลุงเฮ้ย...
 โคกของเขาใหญ่กว้าง ๆ ดงนั้นแต่หลัง
 ตั้งแต่ก่อนเด้อแม่นเก่าครั้งคนห่างสัญจร
 บ่มีไผ่มาพานๆ ฝาดงแดนนี้
 พังชะนี้มันฮ้องๆ เคยไว้อเอ็นวอน ๆ
 วอนๆ หว่อนหว้อน ละว่อน ๆ
 มาออนซอนแต่กั้ดงนี้คงหลาย....
 (เพลงสลับ)

ดงป่าพะเนาเถาว์ลย์
 เนืองน้นต์อยู่ในดงดินแดน
 ชมเถาว์ลย์ เนืองน้นต์อยู่ในดงดินแดน
 ไปกับป่าวหมอแคน
 มาชมแดนพฤษานาพรรณ
 ชมป่าโคกใหญ่ของเธอ
 ชมนกชมดาวชมดงชมดอน
 มาลาอยู่ในดงดินดอน ๆ
 เห็นแล้วออนซอนคิดถึงแก้วตา
 ป่าไม่มีคุณอนันต์ ๆ
 ให้เธอและฉันอยู่กันสบาย
 ชาติป่าแล้วคนต้องตาย ๆ
 จะอยู่ได้ใจตันไม้ไม่มี
 ชาติป่าชาติน้ำชาติฝน ๆ
 ขอร้องทุกคนอย่าได้มาทำลาย
 รักษาป่าดงพงไพร ๆ
 จะสุขสบายหากพวกเราช่วยกัน
 (ย่าว)
 อ่าวฮั่นนี่ ว่าท่อนั้นให้หมอแคนฟ้าอย่าง ๆ
 หมอแคนเอ๋ยอย่าช้า ๆ มาฟ้าอย่างไป
 มองเห็นแสนซ้ำไม้หลายซ้ำล้ายอ
 สะหมอมันมี สะหมิมันมุง ๆ มีดมัวหลายด้าน
 มีเทิงฝางเทิงถ่อน มั่งมีหมู่เหม็ด มีเทิงเสื่อและข้าง
 ขวางหน้าซอนไป
 บางบ่อนคือง่าไม้เอามือเด่บายแขน
 บางบ่อนคือรำแพน ๆ แอนระบ้ำรำฟ้อน
 บางบ่อนคือนางหล่า สาวงามฟ้อนแอ่น
 แดนได้น้อ หล่อชั้นงามโก้คักหลาย
 มองเห็นน้ำถ้ำย่อย ๆ มันไหลค้อยลี ๆ รินลี ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 Rajabhat Mahasarakham University

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กำจัด ศรีธรรม บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 4 บ้านดงใหญ่ ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

คำดี โคตรปลาบู่ บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 14 บ้านปลาบู่ ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

คำพอง แคนเกาวัล บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 10 บ้านหนองโ้ง ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

คำพอง อูบโก บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 27 บ้านเดินคำ ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

จันทรา ฟ่ำลี บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 2 บ้านตาแย ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดาราวรรณ อุทาหงษ์ บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 7 บ้านโคกแปะ ตำบลโคกสีทองกลาง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ดี้ม แคนหนอง บ้านเลขที่ 128 หมู่ที่ 1 บ้านแคน ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

เตียง ดงประทีป บ้านเลขที่ 116/1 หมู่ที่ 1 บ้านแคนเหนือ ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

ถวิล ดงอุทิศ บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 15 บ้านแคน ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

ทอง แคนติ บ้านเลขที่ 32/1 หมู่ที่ 6 บ้านเขาค้อ ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

ทองคำ ปะنامه บ้านเลขที่ 95 หมู่ที่ 27 บ้านหนองเดิน ตำบลหนองแสง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ทองล้วน เพี้ยจันทิก บ้านเลขที่ 30/2 หมู่ที่ 14 บ้านปลาบู่ ตำบลหนองแสง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

- ทองสม มะปะภา บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 3 บ้านเวงชัย ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- ทองสุข ปะกัระคะ บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 6 บ้านบูรพาพัฒนา ตำบลโคกสีทองกลาง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
- บุญมี ปะนัดเท บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 26 บ้านโคกสะอาด ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- บุญเรือง คำมูล บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 5 บ้านโคกกลาง ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- บุญเรือง ยางเครือ บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 10 บ้านหนองไ้่ง ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- บุญยัง แคนหนอง บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 1 บ้านแคน ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- บุญโฮม อุทกโยธะ บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 12 บ้านดอนหัน ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- ประภาส คามะปะโน บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 4 บ้านหนองโจด ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- ประสิทธิ์ มัดถาปกิ บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 12 บ้านดอนหัน ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- มงคล ชันขารี บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 10 บ้านหนองไ้่ง ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- วรวิทย์ ทัดทามาตย์ บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 6 บ้านบูรพาพัฒนา ตำบลโคกสีทองกลาง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
- วิจิตร ทองภูธรณ์ บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 3 บ้านดงใหญ่ ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- วีระเดช ปะระหัง บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 10 บ้านหนองไ้่ง ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม
- สมัย วันบัวแดง บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 15 บ้านแคน ตำบลแคน อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

สุจิตรา จอมศรีกระยอม บ้านเลขที่ 38 / 1 หมู่ที่ 16 บ้านหนองเดิน ตำบลหนองแสง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

สุพจน์ จอมศรีกระยอม บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 17 บ้านกระยอม ตำบลหนองแสง
อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

สุภิลี ยางหงษ์ บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 15 บ้านโสกยาง ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

สุระพล อุกกโยธะ บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 12 บ้านดอนหัน ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

สุรินทร์ จ้อยบรรดิษฐ์ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมหาสารคามสาขาอำเภอวาปีปทุม
เหมือน มัดตาปะโก บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 7 บ้านดอนเจริญ ตำบลดงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

อ่อนตา รัตอิน บ้านเลขที่ 81 หมู่ที่ 9 บ้านมะแซว ตำบลหวาย อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University